

शिव छत्रपती शिक्षण संस्था संचालित

राजर्षी शाहू महाविद्यालय (स्वायत्त), लातूर

मराठी विभाग

बी. ए.-प्रथम वर्ष - (Opt. – मराठी)

CC- Core Course

अभ्यासक्रम

२०१८-१९

SEM- I

SR.NO	CODE NO	COURSE NAME	MAX. MARKS		TOTAL	
			INTER NAL	END SEM.	MARKS	CREDI TS
1	U-MAR-110	संप्रदायांच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख - भाग १,	30	45	75	03
2	U-MAR-111	मध्ययुगीन मराठीतील निवडक वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास	30	45	75	03

SEM- II

SR.NO	CODE NO	COURSE NAME	MAX. MARKS		TOTAL	
			INTER NAL	END SEM.	MARKS	CREDI TS
1	U-MAR-210	संप्रदायांच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख - भाग २,	30	45	75	03
2	U-MAR-211	आधुनिक मराठीतील निवडक वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास	30	45	75	03

राजर्षी शाहू महाविद्यालय (स्वायत्त), लातूर

मराठी विभाग - अभ्यासक्रम

बी. ए.-प्रथम वर्ष - CC- (Otp. – मराठी)

सत्र: पहिले

अभ्यासपत्रिका १ - संप्रदायांच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख - भाग १, U-MAR-110

(गुण ७५ / तासिका ५० / क्रेडिट ३)

उद्दिष्ट : १) संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख व मराठी साहित्याचा आरंभ समजून घेणे. २) महानुभाव व वारकरी संप्रदायाच्या साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे. ३) महानुभाव व वारकरी संप्रदायाच्या निर्मितीचा प्रारंभ समजून घेणे.

निष्पत्ती : १) संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख होईल. २) विविध संप्रदायाच्या साहित्याची व संप्रदायाची नीट ओळख होईल. ३) मराठी भाषेच्या साहित्यनिर्मितीचा प्रारंभ लक्षात येईल. ३) संप्रदायाच्या वाङ्मय निर्मितीची प्रेरणा लक्षात येईल, तत्कालीन भाषेची रूपे सांगता येतील.

घटक क्र.१ - महानुभाव संप्रदाय

- यादवकालीन महाराष्ट्र
- पंथ प्रवर्तक श्री चक्रधर स्वामी
- महत्त्वपूर्ण ग्रंथनिर्मितीचा काळ
- मराठी भाषेचा आग्रह

घटक क्र.२ - महानुभाव संप्रदाय

- महानुभावांचे गद्य-पद्य वाङ्मय: स्वरूप-विशेष
- गद्य- लीळाचरित्र, गोविंदप्रभुचरित्र, स्मृतिस्थळ, सूत्रपाठ,
- दृष्टांतपाठ
- पद्य- महंदबेचे धवळे,
- सातीग्रंथ:स्वरूप-विशेष

घटक क्र.३ - भागवत संप्रदाय

- पूर्वपीठिका
- संत ज्ञानेश्वर: साहित्य व कार्य
- संत नामदेव: साहित्य व कार्य
- संत एकनाथ: साहित्य व कार्य

घटक क्र.४ - भागवत संप्रदाय

- संत तुकाराम यांची अभंगरचना
- संत तुकाराम यांच्या अभंगरचनेचे स्वरूप - विशेष
- संत तुकाराम यांची अभंगरचना - विद्रोह
- संत रामदास: साहित्य व कार्य

संदर्भ ग्रंथ:

- १) महानुभाव व संत वाङ्मय - य.च.म.मु.विद्यापीठ, नाशिक,
- २) महानुभाव तत्त्वज्ञान - वि. भि. कोलते, अरुण प्रकाशन, मलकापूर १९७५
- ३) महानुभावांचे आचारधर्म - वि. भि. कोलते, अरुण प्रकाशन, मलकापूर १९७५
- ४) महानुभाव साहित्यसंशोधन, खंड १ - डॉ. यू. म. पठाण, मराठवाडा विद्यापीठ प्रकाशन, औरंगाबाद, १९७३
- ५) लीळाचरित्र - वि. भि. कोलते, म. रा. सा. सं. मं. मुंबई, १९८२
- ६) पाच संतकवी - शं. गो. तुळपुळे
- ७) पाच भक्तिसंप्रदाय - र. रा. गोसावी
- ८) वारकरी संप्रदाय: उदय आणि विकास - रा. पं. बहिरट
- ९) संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - गं. बा. सरदार
- १०) संत कवी आणि कवयित्री: एक अनुबंध - डॉ. सुहासिनी इर्लेकर

राजर्षी शाहू महाविद्यालय (स्वायत्त), लातूर

मराठी विभाग - अभ्यासक्रम

बी. ए.-प्रथम वर्ष - CC- (Otp. – मराठी)

सत्र : पहिले

अभ्यासपत्रिका २ - मध्ययुगीन मराठीतील निवडक वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास, U-MAR-111

(गुण ७५ / तासिका ५० / क्रेडिट ३)

उद्दिष्टे : १) 'ओवी' गीतांचे स्वरूप, निर्मिती व परंपरा समजून घेणे. २) ज्ञानेश्वरीच्या बाराव्या अध्यायाचे स्वरूप व भावार्थ समजून घेणे. ३) मराठीतील 'अभंग' रचनेचे स्वरूप समजून घेणे. ४) 'भारूड' रचनाप्रकारांचे वेगळेपण समजून घेणे, नाथांच्या भारूडांचे वेगळेपण लक्षात घेणे. ५) 'लावणी' वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप समजून घेऊन पठे बापूराव यांच्या लावणीरचनेतील विविधता समजून घेणे.

निष्पत्ती : १) 'ओवी' म्हणजे काय? सांगता येईल, ज्ञानेश्वरीच्या बाराव्या अध्यायाचे स्वरूप सांगता येईल. २) अभंगाचे स्वरूप आणि संत तुकारामांच्या अभंगातील विद्रोह सांगता येईल. ३) 'भारूड' म्हणजे काय सांगता येईल, नाथांच्या भारूडांचे वेगळेपण सांगता येईल. ४) 'लावणी'ची परंपरा व पठे बापूराव यांच्या लावणी वाङ्मयाचे स्वरूप लक्षात येईल.

घटक क्र.१ - ओवी : संत ज्ञानेश्वर

- ओवी - व्याख्या, स्वरूप
- ज्ञानेश्वरीचा बारावा अध्याय - निवडक ओव्या
- ओवीचे स्वरूप-विशेष
- भावार्थ

घटक क्र.२ - भारूड : संत एकनाथ

- भारूडाचे स्वरूप, व्याख्या
- संत एकनाथांची निवडक भारूडे
- भारूडाची रचना, भावार्थ, प्रबोधन
- संत एकनाथांच्या भारूडाचे स्वरूप-विशेष

घटक क्र.३-- अभंग : संत तुकाराम

- अभंगाचे स्वरूप, व्याख्या

- संत तुकारामांची निवडक अभंगरचना
- संत तुकाराम यांच्या अभंगाची रचना, भावार्थ
- संत तुकाराम यांच्या अभंगाचे स्वरूप-विशेष, विद्रोह

घटक क्र.४ – लावणी : पद्दे बापूराव

- लावणीचे स्वरूप, व्याख्या
- पद्दे बापूराव यांचे निवडक लावणीवाङ्मय
- लावणीतील आशय-विषय, रचना
- पद्दे बापूराव यांच्या लावणीचे स्वरूप-विशेष

संदर्भ ग्रंथ :

- १) पाच संतकवी - शं. गो. तुळपुळे
- २) पाच भक्तिसंप्रदाय - र. रा. गोसावी
- ३) वारकरी संप्रदाय : उदय आणि विकास - रा. पं. बहिरट
- ४) संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - गं. बा. सरदार
- ५) संत कवी आणि कवयित्री : एक अनुबंध - डॉ. सुहासिनी इर्लेकर
- ६) संत, पंत, तंत - श्री. म. माटे
- ७) संत साहित्यदर्शन - डॉ. उषा देशमुख
- ८) नाचू कीर्तनाच्या रंगी - यशवंत पाठक
- ९) ओवी ते लावणी - श्री. रं. कुलकर्णी
- १०) मराठी संतमंडळाचे ऐतिहासिक कार्य - बा. रं. सुंठणकर
- ११) भारूड वाङ्मयातील तत्त्वज्ञान - डॉ. रामचंद्र देखणे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- १२) वारी : स्वरूप आणि -परंपरा परंपरा -डॉ. रामचंद्र देखणे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- १३) मराठी शाहीर आणि शाहिरी वाङ्मय - य. न. केळकर, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे, १९७४
- १४) मन्हाटी लावणी - म. वा. धोंड, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
- १५) तमाशा - नामदेव व्हटकर
- १६) तमाशा : एक रांगडी कला - संदेश भंडारी
- १७) तमाशा लोकरंगभूमी - डॉ. रुस्तुम अचलखांब, सुगावा प्रकाशन, पुणे
- १८) मराठी लावणी वाङ्मय - डॉ. गंगाधर मोरजे, मोघे प्रकाशन, पुणे

राजर्षी शाहू महाविद्यालय (स्वायत्त), लातूर

मराठी विभाग - अभ्यासक्रम

बी. ए.-प्रथम वर्ष - CC- (Otp. – मराठी)

सत्र: दुसरे

अभ्यासपत्रिका ३ - संप्रदायांच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख - भाग - २, U-MAR-210

(गुण ७५ / तासिका ५० / क्रेडिट ३)

उद्दिष्टे: १) लिंगायत संप्रदाय व त्यांचे साहित्याचा आरंभ समजून घेणे. २) लिंगायत संप्रदायातील वचन साहित्य व त्यातील मूल्य समजून घेणे. ३) सुफी संप्रदाय व त्यांच्या साहित्यनिर्मितीचे प्रारंभिक रूपे समजून घेणे. ४) सुफी संप्रदायाच्या साहित्याचे स्वरूप-विशेष समजून घेणे.

निष्पत्ती: १) लिंगायत संप्रदाय व त्यांच्या साहित्याचे स्वरूप समजेल. २) लिंगायत संप्रदायातील 'वचन साहित्य'त्यातील मानवी मूल्य समजून येईल. ३) लिंगायत संप्रदायाच्या साहित्यनिर्मितीची प्रारंभिक रूपे, त्यातील मूल्यात्मकता सांगता येईल. ४) 'सूफी' संप्रदायाचे वेगळेपण आणि त्यांच्या निर्मिती प्रक्रियेचे स्वरूप सांगता येईल.

घटक क्र.१ - लिंगायत संप्रदाय

- लिंगायत संप्रदाय : पार्श्वभूमी
- महात्मा बसवेश्वर : चरित्र व कार्य
- लिंगायत चळवळीची मूलतत्त्वे
- अनुभव मंटप : संकल्पना, स्वरूप,

घटक क्र.२ - वाचन साहित्य

- वचन साहित्य : स्वरूप, रचना,
- वचन साहित्य : आशय-विषय, मूल्ये
- निवडक शरण आणि त्यांचे वाचनसाहित्य
- महात्मा बसवण्णा व इतर रचनाकार : शिकवण

घटक क्र.३ - सुफी संप्रदाय

- सुफी म्हणजे काय? व्याख्या
- भारतातील सुफी संप्रदाय
- महाराष्ट्रातील सुफी संप्रदाय
- मुस्लिम मराठी संतकवी
- महाराष्ट्रातील इतर सुफी कवी

घटक क्र.४ - सुफी संप्रदायांचे साहित्य

- सुफी संप्रदायांचे साहित्य
- महाराष्ट्रातील सुफी संप्रदायांचे साहित्य
- महाराष्ट्रातील मुस्लिम मराठी सुफी संत,
- सुफी संप्रदायांचे योगदान आणि परस्परांवरील प्रभाव

संदर्भ ग्रंथ :

- १) १२ व्या शतकातील आद्य समाजसुधारक महात्मा बसवेश्वर - अशोक मेनकुदळे
- २) महात्मा बसवेश्वर - अशोक कामत
- ३) सुफी तत्त्वज्ञान : स्वरूप आणि चिंतन -डॉ. मुहम्मद आजम कोल्हापूर, २००८
- ४) आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी -गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस,पुणे,१९९४
- ५) मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई, १९९०
- ६) सांस्कृतिक महाराष्ट्र (१९६० ते २०१०) - मधू मंगेश कर्णिक, म. रा. सा. सं. मं. मुंबई, २०११
- ८) मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार -द. वा. पोतदार
- ९) सुफी : संप्रदाय, साहित्य आणि विचार - प्रा. फक्रुद्दीन बेन्नूर

राजर्षी शाहू महाविद्यालय (स्वायत्त), लातूर

मराठी विभाग - अभ्यासक्रम

बी. ए.-प्रथम वर्ष - CC- (Otp. – मराठी)

सत्र: दुसरे

अभ्यासपत्रिका ४ - आधुनिक मराठीतील निवडक वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास, U-MAR-211

(गुण ७५ / तासिका ५० / क्रेडिट ३)

उद्दिष्टे : १) बहिणाबाई चौधरी यांच्या काव्याचे स्वरूप-वेगळेपण असे समजून घेणे. २) भाई माधवराव बागल यांच्या सत्यशोधकी कथेचे स्वरूप समजून घेणे, त्यावरील महात्मा फुले यांच्या विचारांचा प्रभाव समजून घेणे. ३) 'तृतीय रत्न' नाटकाचे स्वरूप, आशय समजून घेणे. ४) 'आद्य सामाजिक नाटक' म्हणून अभ्यास करणे. ५) 'चारापाणी' कादंबरी स्वरूप व कादंबरीचे विविध घटक समजून घेणे.

निष्पत्ती : १) बहिणाबाई चौधरी यांच्या काव्याचे स्वरूप-आशय आणि भाषिक सौंदर्याचा परिचय होईल. २) भाई माधवराव बागल यांच्या सत्यशोधकी कथेचा बोध कळेल, महात्मा फुले यांच्या सुधारणावादी प्रभाव लक्षात येईल. कथांचा आकृतीबंध कळेल. ३) 'तृतीय रत्न' नाटकातील आशय-विषययाचा बोध कळेल. ४) महात्मा फुले यांच्या विचारांचा प्रभाव लक्षात येईल. ५) 'चारापाणी' कादंबरीची रचना, आशय-विषय, पात्र निर्मिती लक्षात येईल

घटक क्र.१ - कविता : बहिणाबाई चौधरी

- बहिणाबाई चौधरी यांच्या निवडक कविता
- कवितांचा अशय, विषय, स्वरूप-विशेष
- काव्यरचनेची वैशिष्ट्ये

घटक क्र.२ - कथा : भाई माधवराव बागल

- भाई माधवराव बागल यांच्या निवडक कथा
- कथांचा अशय, विषय, सत्यशोधकी व्यूह
- कथांचे स्वरूप-विशेष

घटक क्र.३ - कादंबरी : चारापाणी - रा. रं. बोराडे

- चारापाणी : कादंबरीचे स्वरूप
- कथानक, पात्रविचार, वातावरण
- निवेदनशैली, भाषा
- लेखकाचा द्रष्टिकोन, कादंबरीचे विशेष

घटक क्र.४ – नाटक : तृतीय रत्न - महात्मा फुले

- पहिले सामाजिक नाटक

- नाटकाचा अशय, विषय, मांडणी

संदर्भ ग्रंथ:

- १) कविता: संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा -डॉ. वसंत पाटणकर,अनुभव प्रकाशन, मुंबई,१९९५
- २) आधुनिक मराठी कविता - रा. श्री. जोग
- ३) मराठी कविता - जुनी आणि नवी - वा. ल. कुलकर्णी
- ४) अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन - डॉ. अक्षयकुमार काळे
- ५) आधुनिक मराठी कविता : काही रूपे, काही रंग- गो. म. कुलकर्णी
- ६) आधुनिक मराठी कविता : एक दृष्टीक्षेप - डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले
- ७) आधुनिक मराठी काव्य : उद्गम, विकास आणि भवितव्य - डॉ. दि. के. बेडेकर
- ८) कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा - हरिशचंद्र थोरात, शब्द प्रकाशन, मुंबई, २०११
- ९) मराठी कथा उद्गम आणि विकास - डॉ. इंदुमती शेवडे, सोमैया प्रकाशन, मुंबई, १९७३
- १०) कथा : संकल्पना आणि समीक्षा - सुधा जोशी, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०००
- ११) कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा - हरिशचंद्र थोरात, शब्द प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १२) मराठी कथा उद्गम आणि विकास - डॉ. इंदुमती शेवडे, सोमैया प्रकाशन, मुंबई, १९७३
- १३) कथा : संकल्पना आणि समीक्षा - सुधा जोशी, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०००१)
कादंबरी : एक साहित्यप्रकार - डॉ. हरिशचंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई २०१०
- १४) कादंबरीविषयी - डॉ. हरिशचंद्र थोरात, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- १५) कादंबरी संवाद - डॉ. पंडित टापरे,पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- १६) मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्यसंघ , मुंबई, १९७५
- १७) ७०गेल्या अर्धशतकात मराठी कादंबरी- संपा. डॉ. विलास खोले, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई,२००२
- १८) कादंबरी आणि मराठी कादंबरी - उषा हस्तक
- १९) समाजभाषाविज्ञ आणि मराठी कादंबरी - डॉ. रवींद्र ठाकूर, डॉ. नंदकुमार मोरे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- २०) कादंबरी : स्वरूप व समीक्षा - द. भि. कुलकर्णी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- २१) मराठी कादंबरी : तंत्र आणि विकास - बापट, गोडबोले, व्हीनस प्रकाशन, १९७३
- २२) नाटक वाङ्मयप्रकार - संपा. दत्ता भगत, प्रकाशक: य. च. महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
- २३) नाटक: आशय आणि आकलन - अनिल सपकाळ, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- २४) मराठी रंगभूमीचा इतिहास - श्री. ना. बनहट्टी
- २५) नाटक : स्वरूप व समीक्षा - द. भि. कुलकर्णी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे